



EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 7. 6. 2018
SWD(2018) 308 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

ZHRNUTIE POSÚDENIA VPLYVU

Sprievodný dokument

Návrhy

**NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje
Európsky horizont – rámcový program pre výskum a inovácie a ktorým sa stanovujú
jeho pravidlá účasti a šírenia**

**ROZHODNUTIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje
špecifický program na vykonávanie programu Európsky horizont – rámcový program
pre výskum a inovácie**

**NARIADENIE RADY, ktorým sa stanovuje výskumný a vzdelávací program
Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu na obdobie 2021 – 2025, ktorým sa
doplňa program Európsky horizont – rámcový program pre výskum a inovácie**

{ COM(2018) 435 final } - { COM(2018) 436 final } - { COM(2018) 437 final } -
{ SEC(2018) 291 final } - { SWD(2018) 307 final } - { SWD(2018) 309 final }

ZHRNUTIE

Toto posúdenie vplyvu sprevádza návrh Komisie na Európsky horizont, rámcový program pre výskum a inovácie EÚ na roky 2021 – 2027, ktorý nahradí súčasný program Horizont 2020 (platný v rokoch 2014 – 2020), a návrh programu Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu v oblasti výskumu a odbornej prípravy na roky 2021 – 2025 (program Euratomu).

Výskum a inovácie pomáhajú Európe plniť priority občanov uvedené v cieľoch trvalo udržateľného rozvoja a v Parížskej dohode týkajúcej sa boja proti klimatickým zmenám, dosahovať trvalo udržateľný rast a tvorbu kvalitných pracovných miest a vyriešiť súčasné a nepredvídané globálne výzvy. Celkovo však Európa v porovnaní so svojimi hlavnými obchodnými partnermi v súčasnosti nedostatočne investuje do výskumu a inovácií, a preto riskuje, že začne nezvratne zaostávať.

Investície na úrovni EÚ prostredníctvom na seba nadväzujúcich rámcových programov podporili poskytovanie verejných statkov s vysokou európskou pridanou hodnotou. Táto pridaná hodnota vychádza z dôrazu, ktorý programy kladú na excelentnosť, ktorá je výsledkom súťaže a spolupráce v celej EÚ. Rámcové programy podporujú odbornú prípravu a mobilitu vedeckých pracovníkov, vytvárajú nadnárodnú, medziodvetvovú a multidisciplinárnu spoluprácu, využívajú dodatočné verejné a súkromné investície, vytvárajú vedecké dôkazy potrebné na tvorbu politík EÚ a majú štruktúrujúce účinky na národné výskumné a inovačné systémy. Významný a dlhotrvajúci vplyv rámcových programov, najmä súčasného programu, rovnako uznávajú inštitúcie EÚ, členské štáty aj zúčastnené strany.

Program Európsky horizont je založený na dôkazoch a skúsenostiach získaných z priebežného hodnotenia programu Horizont 2020, ako aj na odporúčaní nezávislej skupiny na vysokej úrovni k maximalizácii vplyvu výskumu a inovácií v EÚ. Nový program bude predstavovať evolúciu, nie revolúciu, pričom sa zameria na niekoľko koncepčných zlepšení, ktoré ešte viac zvýšia otvorenosť a vplyv.

Všeobecné ciele programu Európsky horizont vyplývajú zo Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Tieto ciele spočívajú v posilnení vedeckej a technologickej základne Únie a v posilnení jej konkurencieschopnosti vrátane konkurencieschopnosti jej priemyslu, v plnení strategických politických priorít EÚ a v prispievaní k riešeniu globálnych výziev vrátane dosahovania cieľov trvalo udržateľného rozvoja. V rámci konkrétnych výziev, ktorým EÚ čelí v oblasti výskumu a inovácií, má program Európsky horizont aj špecifické ciele. Všetky ciele sa uplatňujú v celom programe a všetky jednotlivé časti programu prispievajú k ich dosiahnutiu.

V porovnaní s programom Horizont 2020 sa evolúcia odráža v upravenej štruktúre. Štruktúra založená na troch pilieroch zostáva, no je prepracovaná s cieľom zlepšiť súdržnosť tak medzi piliermi, ako aj v ich vnútri, a tak podporiť ciele programu.

Pilier 1 – Otvorená veda sa bude aj naďalej zameriavať na excelentnú vedu a kvalitné poznatky na posilnenie vedeckej základne EÚ prostredníctvom Európskej rady pre výskum, akcií Marie Curie-Sklodowskej a výskumných infraštruktúr. Pilier postavený „zdola nahor“, ktorého hnacou silou sú výskumní pracovníci, bude aj naďalej poskytovať vedeckej obci možnosť zohrávať dôležitú úlohu.

Pilier 2 – Globálne výzvy a konkurencieschopnosť priemyslu bude lepšie riešiť politické priority EÚ a podporovať konkurencieschopnosť priemyslu tým, že nástroje programu Horizont 2020 *Spoločenské výzvy* a *Vedúce postavenie v rámci podporných priemyselných technológií* sa integrujú do piatich klastrov (t. j. Zdravie, Odolnosť a bezpečnosť,

Digitalizácia a priemysel, Klíma, energetika a mobilita a Potravínové a prírodné zdroje). Tieto klastre lepšie podporia celé spektrum cieľov trvalo udržateľného rozvoja a posilnia spoluprácu v oblasti výskumu a inovácií vo všetkých odvetviach, odboroch a oblastiach politiky, a tým zvýšia flexibilitu, posilnia zameranosť a vplyv. Z dôvodu svojho zamerania na politiky sa tento pilier bude implementovať „zhora nadol“ prostredníctvom strategického procesu plánovania, ktorý zabezpečí zapojenie zainteresovaných strán a spoločnosti a zosúladienie s činnosťami členských štátov. Pilier primerane zviditeľní podstatnú úlohu priemyslu pri dosahovaní všetkých cieľov programu a v neposlednom rade pri riešení globálnych výziev, a to aj prostredníctvom rozvoja kľúčových podporných technológií pre budúcnosť.

Pilier 3 – Otvorené inovácie ponúkne inovátorom s vysokým potenciálom jednotné kontaktné miesto s Európskou radou pre inováciu a posilní spoluprácu s inovačnými ekosystémami a aktérmi. Tieto činnosti budú vo veľkej miere určované podľa prístupu „zdola nahor“ a budú integrovať a reorganizovať činnosti programu Horizont 2020, ako sú napríklad Inovácie pre MSP (najmä nástroj pre MSP), Urýchlenie procesu inovácie, ako aj Vznikajúce technológie a technológie budúcnosti. Inovácie budú naďalej podporované v celom programe, nielen v tomto pilieri zameranom na inovácie.

Program Európsky horizont posilní Európsky výskumný priestor prostredníctvom zdieľania excelentnosti (rozšírenie opatrení programu Horizont 2020, ktoré pomáhajú riešiť nízku výkonnosť v oblasti výskumu a inovácií, teda vytvárania tímov, partnerstiev, zapojenia vedúcich výskumných pracovníkov Európskeho výskumného priestoru a európskej spolupráce v oblasti vedy a techniky), reforiem a politiky v oblasti výskumu a inovácií týkajúcich sa nástroja politickej podpory, prognostických činností a monitorovania, hodnotenia, šírenia a využívania výsledkov rámcového programu.

Nový program bude mať aj niektoré nové prvky a vylepšenia existujúcich prvkov. Keďže program Horizont 2020 je na dobrej ceste k dosiahnutiu excelentnosti, vplyvu a otvorenosti, nadväzujúci program dosiahne vďaka týmto zmenám ešte väčší vplyv (prostredníctvom Európskej rady pre inováciu a orientácie na misie) a väčšiu otvorenosť (prostredníctvom posilnenej medzinárodnej spolupráce, posilnenej politiky otvorenej vedy a nového politického prístupu k európskym partnerstvám).

Európska rada pre inováciu pomôže EÚ zaujať vedúcu pozíciu v oblasti prelomových inovácií schopných vytvárať trhy. Podporí vysoko rizikové inovačné projekty schopné vytvárať trhy, ktoré (zatiaľ) negenerujú príjem, s cieľom preklenúť „údolie smrti“ medzi výskumom a komercializáciou a pomôže spoločnostiam expandovať. Na mieru šitá podpora inovátorov sa bude poskytovať prostredníctvom dvoch hlavných nástrojov financovania. Nástroj Prieskumník pre pokročilý výskum poskytne granty od raného štádia technologického vývoja (overenie koncepcie, validácia technológie) až po počiatočné komerčné štádium (prvotná demonštrácia, vypracovanie obchodného scenára a stratégie). Nástroj Akcelerátor bude podporovať ďalší rozvoj prelomových inovácií a inovácií schopných vytvárať trhy a ich trhové nasadenie až po štádium, v ktorom ich môžu investori financovať na základe zvyčajných obchodných podmienok (od demonštrácie, testovania používateľov, cez predkomerčnú produkciu a nasledujúcu fázu až po ďalšie rozšírenie). Bude klásť osobitný dôraz na inovácie vytvorené v rámci nástroja Prieskumník, hoci bude financovať aj projekty z ostatných častí programu, ako je Európska rada pre výskum alebo znalostné a inovačné spoločenstvá. Medzi očakávané účinky roly, ktorú bude zohrávať Európska rada pre inováciu, patrí viac inovácií, ktoré vytvárajú nové trhy budúcnosti, viac spoločností expandujúcich v Európe, vyššia rast MSP a viac podnikavosti a ochoty riskovať.

Program Európsky horizont so sebou prinesie zavedenie obmedzeného súboru výskumných a inovačných „misí“ s vysokou viditeľnosťou v rámci piliera 2 (no

potenciálne aj usmerňovaním ostatných pilierov). Misie budú klásť dôraz na investície a vytýčia smerovanie na dosiahnutie cieľov spoločenského významu, čím sa vytvorí väčší vplyv a dosah, podporí sa systematický prístup (prechodom od hľadiska úzkych odvetví na celé systémy) a zosúladia sa nástroje a programy výskumu a inovácií v rámci Európy. Misie budú urýchliť pokrok smerom k stanovenému vedeckému, technickému alebo spoločenskému riešeniu zameraním veľkých investícií na špecifický cieľ, alebo zmenia celý sociálny alebo priemyselný systém v stanovenom časovom rámci. Vyberú sa po spustení programu podľa prísnych podmienok účasti a budú navrhnuté spolu s členskými štátmi, zainteresovanými stranami a občanmi. Medzi očakávané dôsledky tohto nového prístupu orientovaného na misie patrí viac medziodvetvovej a interdisciplinárnej spolupráce, väčší vplyv na globálne výzvy a na priority EÚ a zmenšenie priepasti medzi vedou a inováciami na jednej strane a spoločnosťou na strane druhej.

Na zabezpečenie prístupu k talentom, poznatkom, zariadeniam a trhom na celom svete a účinné riešenie globálnych výziev, ako aj plnenie globálnych záväzkov je nevyhnutná **posilnená medzinárodná spolupráca**. Rámcový program zintenzívni spoluprácu a rozšíri otvorenosť pre zapojenie všetkých krajín s vynikajúcimi vedeckými, technologickými a inovačnými kapacitami, aby spolupráca a financovanie spoločných projektov boli čo najhladšie. Program bude aj naďalej financovať subjekty z krajín s nízkymi a strednými príjmami. Subjekty z industrializovaných a rozvíjajúcich sa ekonomík budú financované len vtedy, ak budú mať kľúčové spôsobilosti alebo zariadenia. Medzi očakávané dôsledky patrí vyššia excelentnosť v programe, väčší vplyv EÚ na formovanie globálnych výskumných a inovačných systémov a väčší účinok.

Nový program bude fungovať podľa zásad otvorenej vedy, ktorá prekročí rámec politiky otvoreného prístupu programu Horizont 2020 tým, že bude vyžadovať bezprostredný otvorený prístup k publikáciám a údajom (v prípade údajov s možnosťou odvolania tohto prístupu) a plány správy výskumných údajov. Program bude podporovať šírenie údajov podľa zásad FAIR (vyhľadateľnosť, prístupnosť, interoperabilita a opätovná použiteľnosť) a bude podporovať udržateľný a inovatívny vedecký komunikačný ekosystém. Posilní činnosti zamerané na zlepšenie zručností výskumných pracovníkov v otvorenej vede a systémy odmeňovania, ktoré ho podporujú. Integrita výskumu a občianska veda budú zohrávať ústrednú úlohu, rovnako ako vypracovanie novej generácie ukazovateľov hodnotenia výskumu.

Nový prístup k európskym partnerstvám bude viac zameraný na vplyv. Potreba vytvoriť budúce európske partnerstvá alebo obnoviť existujúce bude identifikovaná ako súčasť procesu strategického plánovania rámcového programu. Všetky európske partnerstvá budú otvorené pre všetky druhy zainteresovaných strán (napr. priemysel, členské štáty a filantropické nadácie) a budú časovo obmedzené s jasnými podmienkami na postupné ukončenie financovania z rámcového programu. Budú založené na zásadách pridanej hodnoty Únie, transparentnosti, otvorenosti, vplyvu, pákového efektu, dlhodobého finančného záväzku všetkých strán, pružnosti, súdržnosti a komplementarity s iniciatívami Únie a miestnymi, regionálnymi, národnými a medzinárodnými iniciatívami. Budúce prostredie partnerstiev zabezpečí optimálnu súdržnosť medzi činnosťami rámcového programu a partnerstvami. Budú existovať len tri druhy: i) spoločne programované európske partnerstvá založené na memorandách o porozumení alebo zmluvných dohodách; ii) spolufinancované európske partnerstvá založené na jednotnej a pružnej akcii na spolufinancovanie; iii) inštitucionalizované európske partnerstvá (na základe článku 185 alebo 187 Zmluvy o fungovaní Európskej únie). Kritériá výberu, implementácie, monitorovania a postupného ukončenia všetkých európskych partnerstiev sa v rámcovom programe stanovujú podľa prístupu založeného na životnom cykle.

Zmeny v štruktúre programu a jeho vylepšenia uľahčia dosahovanie jeho cieľov, zvýšia jeho účinnosť a pomôžu mu, aby dokázal vytvárať ešte viac hospodárskych výhod a vyššiu hodnotu za vynaložené peniaze. Tieto účinky sa zvýraznia posilnením synergií a komplementarity s inými programami EÚ, napríklad prostredníctvom známky excelentnosti.

Na dosiahnutie všetkých cieľov je nevyhnutná efektívna realizácia. Tá je tiež kľúčom k dosiahnutiu väčšieho vplyvu a ďalšieho zjednodušenia. Vychádzajúc z úspechov programu Horizont 2020 zostáva zjednodušenie predmetom úsilia aj v rámci nového programu. Pokiaľ ide o vplyv, pristúpilo sa k niekoľkým vylepšeniam zjednodušujúcim jeho dosahovanie. Prostredníctvom zjednodušeného modelu financovania sa program sa zameria na ďalšie zjednodušenie súčasného systému refundácie skutočných nákladov. Zintenzívni sa využívanie financovania projektov podľa plnenia činností (t. j. jednorazová platba) a ostatných zjednodušených foriem financovania, ktoré umožňuje nové nariadenie o rozpočtových pravidlách. Bude sa rozvíjať vzájomné využívanie auditov medzi programami EÚ a prijímanie bežných postupov nákladového účtovníctva. Na zvýšenie pružnosti bude program podporovať vzájomné prepájanie disciplín a odvetví a umožní pridelovanie finančných prostriedkov medzi piliermi a v rámci pilierov tak, aby dokázali rýchlo reagovať na vznikajúce problémy alebo výzvy. Pokračujúce snahy o skrátenie času na udelenie grantu a zlepšenie spätnej väzby pre žiadateľov majú priniesť ďalšie zlepšenia procesu predkladania a hodnotenia návrhov. Hodnotiace kritériá, hodnotiaci proces a zapojenie nezávislých odborníkov zvýraznia excelentnosť a vplyv programu. Systémy podpory inovácií budú zjednodušené v rámci Európskej rady pre inováciu, pričom komplementarita medzi grantmi a finančnými nástrojmi by mohla byť posilnená prostredníctvom kombinovaného financovania.

Účinok v konečnom dôsledku závisí od šírenia a využívania výskumných a inovačných údajov a výsledkov a musí sa efektívne zachytiť a zviditeľniť. Ambiciózna a komplexná stratégia zvýši dostupnosť týchto údajov a výsledkov a urýchli ich využívanie na posilnenie celkového vplyvu programu. Portfóliá overených výsledkov sa využijú v synerгии s ostatnými programami EÚ s cieľom zabezpečiť ich využívanie na národnej a regionálnej úrovni v záujme maximalizácie európskeho inovačného potenciálu. Doplnkom budú účinné informačné a propagačné kampane zamerané na budovanie dôvery a zapojenie občanov.

Pokrok pri dosahovaní cieľov programu sa bude sledovať podľa ciest k dosiahnutiu vplyvu (vedeckého, spoločenského a hospodárskeho). Cesty k dosiahnutiu vplyvu budú závisieť od času, pričom sa bude rozlišovať krátkodobý, strednodobý a dlhodobý horizont. Ukazovatele ciest k dosiahnutiu vplyvu budú zahŕňať tak kvalitatívne, ako aj kvantitatívne informácie, ktorých dostupnosť bude závisieť od fázy implementácie programu. Jednotlivé časti programu budú k týmto ukazovateľom prispievať v rôznej miere a prostredníctvom rôznych mechanizmov. Údaje pre kľúčové ukazovatele ciest k dosiahnutiu vplyvu sa budú zbierať centrálnym a harmonizovaným spôsobom, ktorý na prijímateľov kladie minimálnu záťaž spojenú s predkladaním správ, pričom sa použijú jedinečné identifikátory žiadateľov a údaje sa budú získavať automaticky z existujúcich externých verejných a súkromných databáz. Pred spustením programu sa stanovia východiskové, cieľové a referenčné hodnoty. Riadiace a implementačné údaje sa budú aj naďalej zbierať v takmer reálnom čase. Každoročne sa vykoná analýza pokroku pri kľúčových aspektoch riadenia a implementácie programu. Konzistentnosť metodík a komplexnosť pokrytia zabezpečia priebežné hodnotenia a hodnotenia *ex post*.